

مقدمه

طبق نظریه کلاسیک ها، دولت وظیفه حفظ امنیت داخلی، دفاع از مرزها و دخالت در فعالیت هایی که بخش خصوصی در آن ها ورود پیدا نمی کند مانند فعالیت های آموزشی و بهداشتی را بر عهده دارد .

هزینه های ۳ وظیفه فوق، هزینه های اجتناب ناپذیرند .

از دید کلاسیک ها، کسری بودجه پذیرفته شده نیست بنابراین، قاعده تعادل بودجه، از مقررات طلایی مالیه عمومی ارزیابی می شود .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مقدمه

از نظر اقتصاددانان معاصر، کیفیت و محتویات هزینه های عمومی اهمیت بسیار دارد .

هزینه های عمومی به عنوان ابزاری در دست دولت، در جهت پیشبرد سیاست های مالی خود می باشد .

هزینه های عمومی نوعی پرداخت های پولی می باشند که از طرف مقامات دولتی به منظور تأمین نیازهای اجتماعی، و با هدف مداخله در زندگی اقتصادی، با پیروی از اصول معینی انجام می شود .

طبقه بندی هزینه های دولت

شناخت هزینه های دولت، نیازمند آشنایی با اطلاعات حساب های ملی (حسابداری ملی) است .
طبقه بندی هزینه های دولت در اکثر کشورها براساس نظام آماری مالی دولت
(GFS) (Government Finance Statistics) صورت می گیرد .
برای هزینه های دولت دو نوع طبقه بندی وجود دارد:

۱- طبقه بندی اقتصادی .

۲- طبقه بندی عملیاتی .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی هزینه های دولت

دولت در طبقه بندی اقتصادی، هزینه های خود را در ۸ گروه پرداخت می کند :

۱- هزینه هایی که به منظور جبران خدمات کارکنان پرداخت می کند.

۲- هزینه هایی که دولت برای استفاده از کالاها و خدمات می پردازد .

۳- هزینه هایی که صرف سرمایه های ثابت می شوند.

این هزینه ها، شامل هزینه های جبران استهلاك سرمایه های قبل و نیز سرمایه گذاری های
جدید می باشد.

۴- هزینه اموال و دارایی که اکثراً در بهره و اجاره مشخص هستند .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی هزینه های دولت - ادامه

۵- هزینه هایی که در قالب یارانه ها مطرح هستند، این یارانه ها تنها به تولیدکنندگان پرداخت می شوند .

۶- کمک های بلاعوض

۷- منافع اجتماعی

۸- سایر هزینه ها

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی هزینه های دولت

طبقه بندی عملیاتی (طبقه بندی وظائف دولت) : عبارت است از اجرای سیاست های عمومی از طریق فراهم کردن کالاها و خدمات به منظور مصارف شخصی یا گروهی و نیز توزیع مجدد درآمد و ثروت .

فهرست طبقه بندی عملیاتی به شرح ذیل است :

۱- خدمات عمومی دولت

۲- امور رفاهی

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی هزینه های دولت

- ۳- نظم و امنیت
- ۴- امور اقتصادی
- ۵- حفاظت محیط زیست
- ۶- مسکن و رفاه جامعه
- ۷- بهداشت
- ۸- مذهب، فرهنگ و تفریحات
- ۹- آموزش
- ۱۰- حمایت های اجتماعی

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

شناخت هزینه های عمومی در ارتباط با رشد و توسعه اقتصادی کشورها

آیا هزینه های عمومی، ارتباطی با رشد و توسعه اقتصادی کشورها دارند؟
در این زمینه به ۳ نظریه مهم کلاسیک ها، کینزین ها و طرفداران مکتب عرضه اشاره می شود .
۱- نظریه کلاسیک ها
طبق نظریات کلاسیک ها، ساختار دولت به مصرف کنندگان شباهت داشته و هزینه های دولت به طور طبیعی منجر به افزایش مالیات می گردد .
افزایش مالیات ها باعث کاهش قدرت بخش خصوصی می شود و این بخش ناچار است منابعی را که می توانست به منظور تولید مورد استفاده قرار دهد، در قالب مالیات به دولت منتقل کند .
طبق دیدگاه کلاسیک ها افزایش هزینه های عمومی دولت، درآمد ملی یا تولید ناخالص ملی کشور را کاهش داده و رشد اقتصادی را در پی ندارد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

شناخت هزینه های عمومی در ارتباط با رشد و توسعه اقتصادی کشورها

۲ - نظریه عمومی کینزین ها

نظریات کینز برخلاف کلاسیک ها، براساس عدم تعادل های اقتصاد برای دوران طولانی بود .
کینز بر این مطلب که بدون دخالت دولت، اقتصاد به آسانی نمی تواند به وضعیت اشتغال کامل
نایل شود تأکید داشت .
اشتغال ناقص و عدم تعادل اقتصادی به دلیل کافی نبودن تقاضای موثر است .
از دید کینز رفع کمبودهای تقاضای موثر، می تواند منجر به افزایش اشتغال و رفع بی کاری و
پشت سر گذاشتن دوران رکود گردد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

شناخت هزینه های عمومی در ارتباط با رشد و توسعه اقتصادی کشورها - ادامه

دولت می تواند با افزایش هزینه های عمومی خود (G) تقاضا در اقتصاد را افزایش دهد.

$$Y = C + I + G$$

طرف تقاضای اقتصاد.

C : هزینه های مصرفی خانوارها .

I : هزینه های سرمایه ای بنگاه ها .

G : هزینه های دولت.

تعادل زمانی برقرار خواهد بود که Y (تولید کل در اقتصاد) برابر با $C + I + G$ (تقاضای کل) باشد .

دولت با افزایش هزینه های خود می تواند تقاضای موثر و اشتغال را افزایش دهد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

شناخت هزینه های عمومی در ارتباط با رشد و توسعه اقتصادی کشورها

دولت از طریق تنظیم بازار می تواند منجر به ایجاد تعادل های اجتماعی گردد .
علاوه بر رفع کمبود تقاضای موثر، تنظیم بازار و ایجاد تعادل های اجتماعی، کارکرد دیگر بودجه
از دید کینزی ها است.
نکته : محدوده دخالت دولت در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه متفاوت است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

شناخت هزینه های عمومی در ارتباط با رشد و توسعه اقتصادی کشورها

۳- نظریه طرفداران مکتب عرضه
پیشگامان این نظریه همانند پول گرایان با تمایل به عقاید کلاسیک ها، معتقدند که فعالیت های
اقتصادی دولت می باید کاهش و نیز برای مبارزه با تورم، هزینه های عمومی دولت نیز کاهش
یابد و سیاست های پولی انقباضی مورد استفاده قرار گیرد .
به عقیده این گروه، افزایش مالیات ها، عامل بازدارنده برای تولید محسوب می گردد .
دولت از طریق کاهش مالیات های خود می تواند تولید توسط بخش خصوصی را تشویق نماید .
بنابراین، این گروه همانند کلاسیک ها معتقدند افزایش حجم فعالیت های دولت منجر به کاهش
رشد اقتصادی می گردد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

آثار اقتصادی هزینه های عمومی

هزینه های عمومی دولت بر تولید، اشتغال، سطح عمومی قیمت ها (تورم) و توزیع درآمد اثرگذار است .

مثال : کمک دولت به افراد بی کار و کم درآمد، باعث افزایش تقاضا برای کالاهای مصرفی می گردد و این افزایش تقاضا، افزایش سرمایه گذاری را در پی خواهد داشت .

دولت با پرداخت یارانه به بخش تولید نیز می تواند ظرفیت تولیدی جامعه را افزایش دهد .

افزایش تقاضا و عرضه هر دو منجر به افزایش اشتغال می شوند.

اگر هدف دولت توزیع عادلانه باشد، می تواند از طریق اخذ مالیات از گروه ثروتمند جامعه و باز توزیع آن به نفع فقرا، در اقتصاد اثر گذار باشد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

آثار اقتصادی هزینه های عمومی

نکته : تأثیر هزینه های مالی بر اقتصاد، تأثیر فزاینده است .

اگر دولت مخارج خود را ۱ واحد افزایش دهد، تولید ملی چند برابر افزایش می یابد .

افزایش درآمد ملی با توجه به ضریب فزاینده مالی، بیش از افزایش اولیه در سرمایه گذاری است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

آثار اقتصادی هزینه های عمومی - ادامه

با افزایش معادل ۴۰ میلیارد تومان در هزینه سرمایه گذاری دولت، درآمد ملی جامعه به ۴ برابر این مبلغ یعنی ۱۶۰ میلیارد تومان افزایش می یابد.

$\frac{\Delta I}{40}$	$\frac{\Delta Y}{40}$	$\frac{\Delta C}{30}$	$\frac{\Delta S}{10}$	I = سرمایه گذاری دولت
—	۳۰	۲۲/۵	۷/۵	Y = درآمد ملی
—	۲۲/۵	۱۶/۸	۵/۷	C = مصرف ملی
—	۱۶/۸	۱۲/۶	۴/۲	S = پس انداز ملی
—	۱۲/۶	۹/۴۵	۳/۱۵	
.	.	.	.	
.	.	.	.	
.	.	.	.	
—	۳۸/۱	۲۸/۶۵	۹/۴۵	
۴۰	۱۶۰	۱۲۰	۴۰	

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

آثار اقتصادی هزینه های عمومی

مشکل اساسی در تعریف بهره وری هزینه های عمومی این است که معیارهای بخش عمومی با معیارهای بخش خصوصی متفاوت است.

در فعالیت های بخش خصوصی، هزینه های پرداختی و اقدامات انجام گرفته و نتایج آن را می توانیم با پول، تولید و یا سود ارزیابی کنیم در صورتی که فایده اجتماعی فعالیت های دولت را همواره نمی توان با معیارهای مادی مانند پول ارزیابی کرد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مقایسه تطبیقی در زمینه استفاده از هزینه ها در بخش عمومی و خصوصی

در بخش عمومی نیازی به صرفه جویی و ایجاد بهره وری بالاتر در موسسات دولتی وجود ندارد بلکه رقابت برای عدم بهره وری و افزایش بودجه آن موسسه است در صورتی که در بخش خصوصی این گونه نیست .
در بخش دولتی، تصمیمات سلسله مراتبی است اما در بخش خصوصی این تصمیمات سریع تر و کم هزینه تر اتخاذ می گردد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

راه های افزایش بهره وری هزینه های عمومی

گام اول : حذف کلیه عوامل محدودکننده بهره وری در سازمان های دولتی .
گام دوم : عدم استفاده مقامات دولتی از هزینه های عمومی با مقاصد سیاسی .
گام سوم : در نظر گرفتن لیاقت در استخدام نیروی کار در بخش دولتی .
و راه حل دوم، ضرورت سازمان دهی برای بهبود بهره وری است .
سازماندهی : برنامه ریزی صحیح برای رسیدن به اهداف بلند مدت از طریق تقسیم کار با هماهنگی های لازم .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

راه های افزایش بهره وری هزینه های عمومی

برای موفقیت فرایند بهره وری می باید موارد زیر به صورت مناسب در نظر گرفته شود :

- ۱- اعتقاد به کار گروهی و مداوم برای بهبود فعالیت ها.
- ۲- اعتماد متقابل بین مدیریت و کارکنان .
- ۳- وجود رهبری و مدیریتی توانا و لایق برای ایجاد تغییر.
- ۴- همکاری و مشارکت کارکنان .
- ۵- برقراری سیستم ارتباطی موثر در سازمان.
- ۶- تناسب تغییرات با توان و امکانات سازمان .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

راه های افزایش بهره وری هزینه های عمومی

- ۷- برقراری سیستم پاداش - جریمه و سهم کردن افراد در منافع حاصل از بهبود بهره وری .
- ۸- ایجاد امنیت شغلی .
- ۹- پرداخت حقوق کافی و احترام و حرمت به کارکنان .
- ۱۰- پذیرش مقاومت در مقابل تغییرات به عنوان امری طبیعی ناشی از طبیعت انسان .
- ۱۱- آموزش مداوم .
- ۱۲- توزیع عادلانه پرسنل باتجربه، آگاه و کارا با امکانات اداری در مناطق جغرافیایی کشور .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

محاسبه کثش کل هزینه های دولت نسبت به تولید ناخالص ملی

کثش هزینه های دولت نسبت به تولید ناخالص ملی به معنای درصد تغییر مخارج دولت به ازای یک درصد تغییر در GNP است .

اگر کثش هزینه ای دولت همواره یا در اغلب موارد بزرگتر از ۱ باشد، هزینه های دولتی رو به رشد است .

در صورتی که شاخص کثش هزینه های دولتی برابر ۱ باشد، با نسبت ثابت هزینه های دولتی مواجه هستیم .

اگر کثش هزینه ای دولت بزرگتر از ۱ باشد، با نسبت های رو به کاهش هزینه های دولتی رو به رو هستیم .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

ضرورت و عوامل رشد هزینه های دولت

ضرورت هزینه های عمومی، به ضرورت دخالت دولت ارتباط دارد .

به طور کلی علاوه بر هزینه هایی که جنبه اداری داشتند (وظایف دولت بودند) . دلیل دخالت دولت این است که سازوکار بازار به تنهایی قادر به انجام وظایف اقتصادی جامعه نیست .

یک سیاست عمومی جامع برای هدایت، اصلاح و تکمیل بازار مورد نیاز بود و این سیاست (یعنی وجود دولت) نیازمند هزینه است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

۶ دلیل اصلی دخالت دولت در بازار

۱- عدم وجود رقابت کامل در بازار .

۲- انحصار طبیعی .

۳- بدون حمایت و تقویت ساختار قانونی دولت، ترتیبات و مبادلات قراردادی لازم در بازار نمی تواند ایجاد گردد .

به عبارتی دلیل سوم، ایجاد ساختارهای قانونی لازم برای تسهیل مبادلات است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

۶ دلیل اصلی دخالت دولت در بازار

۴- وجود کالاهای عمومی .

۵- باز توزیع درآمد.

دولت قصد دارد به طور مثال با سیاست های مالیاتی خود، قسمتی از درآمد قشر ثروتمند جامعه را از طریق مالیات اخذ و در قالب یارانه به گروه فقیر جامعه پرداخت کند.

۶- تضمین ثبات قیمت، اشتغال کامل و نرخ مطلوب رشد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

۶ دلیل اصلی دخالت دولت در بازار

نکته اول : دلیل ۶ به عنوان دلیلی برای دخالت دولت پذیرفته شده نیست و حذف می شود .

نکته دوم : دخالت دولت به معنای بهبود عملکرد نیست.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

علل رشد هزینه های دولت

این مسئله، در قالب سه نظریه، نظریه واگنر، نظریه پیکاکرو و ایزمن (نظریات سمت تقاضا) و نیز نظریه روستو و مالگریو (نظریه سمت عرضه) تشریح می گردد .

به نظر واگنر، اقتصاددان قرن ۱۹، با توسعه فعالیت های اقتصادی و صنعتی شدن جوامع، ارتباطات حقوقی، بازرگانی و اجتماعی بسیار پیچیده تر از گذشته شده اند و این امر ضرورت بیشتر دخالت دولت را الزامی می کند که منجر به افزایش هزینه های دولتی می گردد .

دلیل دوم واگنر، بحث کشش پذیری کالاهای عمومی نسبت به درآمد است .

قانون واگنر : با رشد درآمد سرانه در اقتصاد ملی، اندازه نسبی بخش عمومی دولت نیز افزایش می یابد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

علل رشد هزینه های دولت

(نظریه پیکاکرو و ایزمن)

در شرایط دموکراسی به دلیل بار مالیاتی، افزایش هزینه های دولتی محکوم و مردود است .
اما در صورت بروز حوادث فاجعه آمیز و یا حوادث طبیعی، بار مالیاتی شهروندان افزایش و در پی آن هزینه های عمومی افزایش می یابد.
دو نظریه "واگنر" و "پیکاکرو و ایزمن" نظریه های طرف تقاضای اقتصاد هستند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

علل رشد هزینه های دولت - ادامه

(نظریه روستو و ماسگریو)

دولت در مراحل اولیه رشد در اقتصاد دخالت نموده و عمدتاً به توسعه زیر بناهای اقتصاد مانند حمل و نقل و... تمایل دارد و هزینه های خود را در مراحل اولیه رشد افزایش می دهد .
در مراحل میانی رشد دخالت خود را گسترش می دهد و هزینه های دولت افزایش می یابد.
ماسگریو اعتقاد دارد در طی فرایند توسعه، نسبت کل سرمایه گذاری به تولید ناخالص ملی افزایش می یابد .

براساس نظریه روستو، دولت در مراحل اولیه رشد به منظور توسعه زیربناها دخالت نموده و در مراحل پایانی رشد، دولت به دنبال بهبود آموزش، بهداشت و خدمات رفاهی است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

عوامل تعیین کننده رشد هزینه های دولت

۱ - تغییرات جمعیت

در صورت افزایش جمعیت و ثابت نگه داشتن درآمد سرانه از سوی دولت، مخارج جاری و سرمایه ای دولت می باید افزایش پیدا کند. در این شرایط خدمات دولتی گسترش می یابد. افزایش جمعیت منجر به افزایش هزینه های عمومی می شود. علاوه بر افزایش تعداد جمعیت، پراکندگی جمعیت نیز حائز اهمیت است.

۲ - تغییرات تکنولوژیک

تغییر فنی به معنای معرفی کالاها و خدمات جدید است.

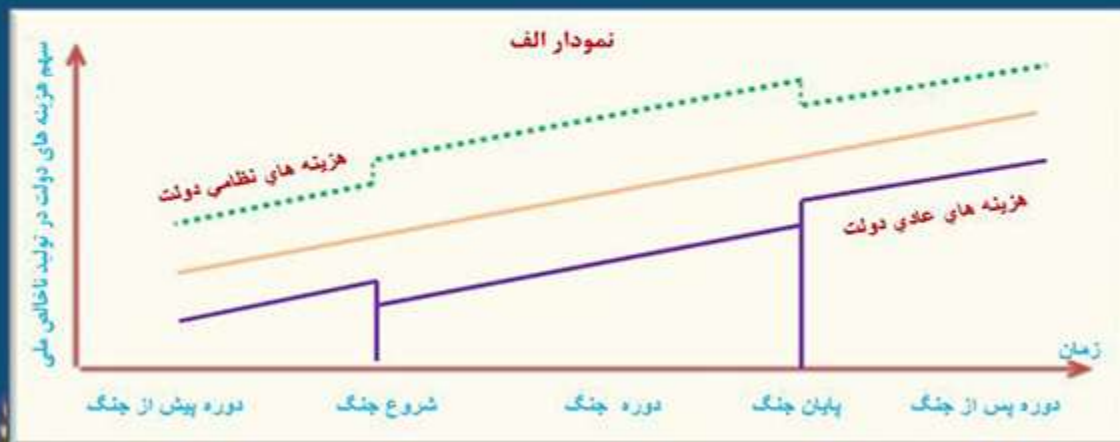
کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

عوامل تعیین کننده رشد هزینه های دولت - ادامه

۳ - تغییرات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی

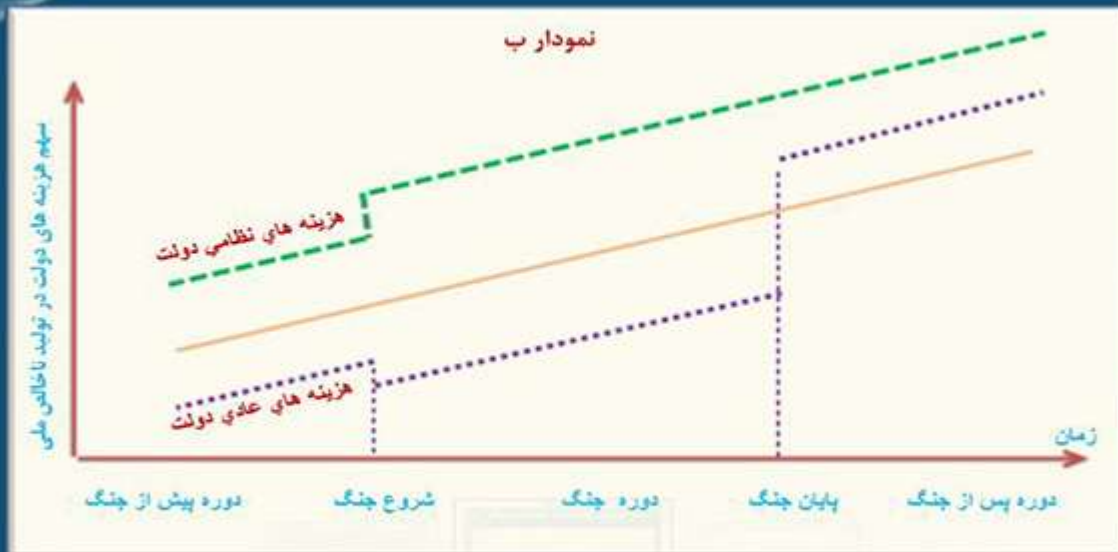
پس از انقلاب ها و یا هر تحول سیاسی که ایجاد می گردد دولت ها باید هزینه های زیادی را انجام دهند تا بتوانند جامعه را به سمت اهداف مورد نظر خود سوق دهند.

۴ - جنگ و پیامدهای آن

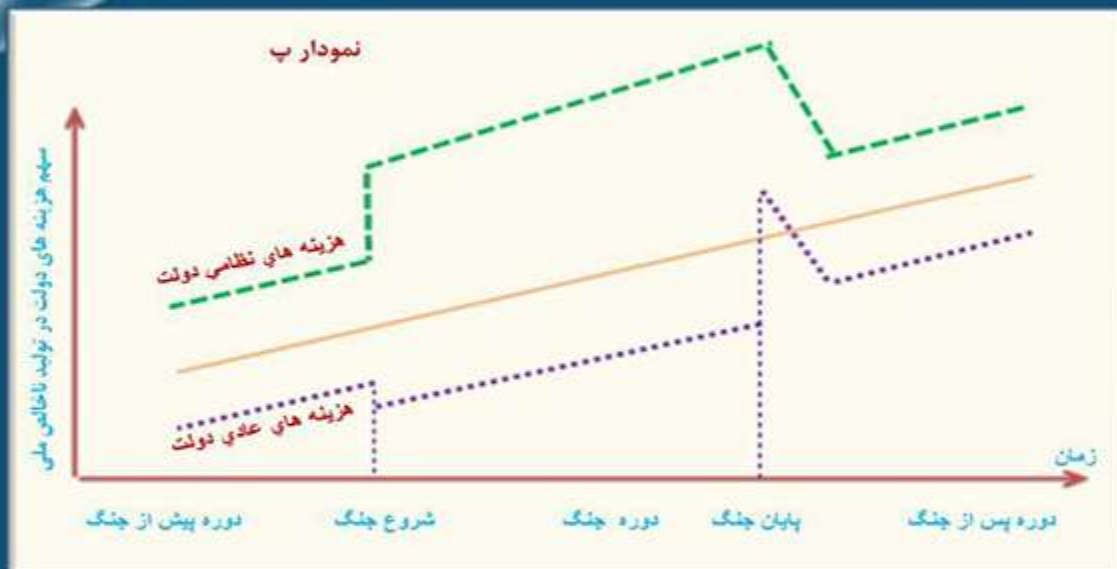
کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

عوامل تعیین کننده رشد هزینه های دولت

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

عوامل تعیین کننده رشد هزینه های دولت

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد